

Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik • 2019

Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik

Herausgegeben von
Olena Novikova und Ulrich Schweier

Band 2019

readbox unipress
Open Publishing LMU

X. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik

**Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen.
Die Ukraine aus globaler Sicht**

**Діалог мов – діалог культур.
Україна і світ**

X Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики

München
24.–27. Oktober 2019

readbox unipress
Open Publishing LMU

2020

Mit **Open Publishing LMU** unterstützt die Universitätsbibliothek der Ludwig-Maximilians-Universität München alle Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftler der LMU dabei, ihre Forschungsergebnisse parallel gedruckt und digital zu veröffentlichen.

Universitätsbibliothek der Ludwig-Maximilians-Universität
Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Herstellung über:

readbox unipress in der readbox publishing GmbH
Rheinische Str. 171, 44147 Dortmund
<http://unipress.readbox.net>

© für alle Texte bei den jeweiligen Autoren 2020

Die in diesem Band veröffentlichten Beiträge geben die Meinung ihrer Verfasser oder Verfasserinnen wieder und nicht in jedem Fall die des Herausgebers, der Redaktion oder des Verlages.

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet abrufbar über <http://dnb.dnb.de>

Open-Access-Version dieser Publikation verfügbar unter:

<https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bvb:19-epub-73412-8>
<https://doi.org/10.5282/ubm/epub.73412>

978-3-95925-166-2 (print)
978-3-95925-167-9 (online)

ISSN der Reihe:

2629-5016 (print)
2629-5024 (online)

Redaktioneller Beirat:

Dr. habil. Halyna Aleksandrova (Ukraine)

Dr. Iryna Braha (Ukraine)

Dr. Alla Demčenko (Ukraine)

Prof. Iryna Dudko (Ukraine)

Dr. Natalija Horbač (Ukraine)

Dr. Oksana Kovač (Ungarn)

Dr. habil. Svitlana Lens'ka (Ukraine)

Dr. Larysa Marčylo (Ukraine)

Dr. habil. Iryna Prylipko (Ukraine)

Dr. habil. Svitlana Romanjuk (Polen)

Dr. Svitlana Semenjuk (Großbritannien)

Dr. habil. Oleksij Vertij (Ukraine)

INHALT

Vorwort

SPRACHE

Oleh Andriško

Zusammenrückungen bei den Benennungen
von Bahnhöfen, Kreuzungen, Bahnsteigen und mehr 24

Iryna Babij

Autoreneologismen als Komponente der
schriftstellerischen Idiostils (basierend auf den Werken
von Vasyl' Barka) 32

Halyna Bačyns'ka

Zur bildlich-semantischen Pragmatik der Titel
von O. Vil'čyns'kyj Prosawerken 39

Tetjana Bilenko

Besonderheiten der Autoterminologie der sportlichen
Bewegung (Formel 1) 47

Iryna Braha

Sprachgenres der alltäglichen Kommunikation
einer bilingualen Familie 53

Halyna Horodylovs'ka

Die Münchner Periode im Leben und in der Tätigkeit
von Professor Ju. Ševel'ov 63

Tetjana Huculjak

Assoziativ-bildliche Darstellung der Kozaken
und die Sphäre der Derivationsprozesse im Ukrainischen 74

Volodymyr Demčenko

Sprachformen als Marker nationaler Identität:
Gefährliche Tendenzen 88

Iryna Dudko

Über die Ursprünge der onomasiologischen Grammatik 97

Anatolij Zahnitko Sprachlich-gesellschaftliche subjekt-subjektive Grammatik: Der diskursive Raum	105
Larysa Kolibaba Produktive Wortbildungsmodelle für Verben in ukrainischen wissenschaftlichen Texten vom Anfang des 21. Jahrhunderts	117
Vitalij Maksymčuk Reproduktive Affixbildung als Mittel zur Schaffung von Neologismen im Fußballdiskurs	130
Iryna Mentyns'ka Terminologisierung und Determinologisierung von ukrainischen Computertermini	143
Oksana Mykytjuk Die Termini <i>Humanitarismus</i> , <i>Pazifismus</i> und <i>Anarchismus</i> im System der staatsbildenden Ideen Dmytro Doncovs	151
Lilija Moskalenko 'Fliege, Stimme, in die Heimat' (basierend auf Tonaufnahmen ukrainischer Kriegsgefangener im Ersten Weltkrieg in Österreich) – II	162
Larysa Sadova Die Dynamik des Substantivs im Dorf Boryskovyči 1824–2019	171
Tat'jana Sivova Der Koloristikraum in K.G. Paustovskijs Geschichte "Taras Ševčenko"	188
Ljudmyla Tomilenko Der Militärwortschatz in der Auslegungslexikographie der ukrainischen Literatursprache	200
Ljubov Umrychina Imperative Infinitivsätze: Funktional-semantischer Aspekt	208
Iryna Farion Dynamik des Inhalts des Gesetzgebungsbereichs der ukrainischen Sprache (1989-2003)	216

Ljubov Froljak Zur Frage nach der Sprache regionaler Varianten in der ukrainischen Ballade “Oj, im Roggenfeld”	227
Oleh Čyrkov Die Russifizierung der Ukrainer dauert weiter an (am Beispiel der Tätigkeit des Webportals “ukr.net”)	239
UKRAINISCH ALS FREMDSPRACHE	
Veronika Horodec’ka, Natalija Maljuha Das Hintergrundvokabular der ukrainischen Sprache als Bestandteil der Vorbereitung von ausländischen Studierenden in Sprachwissenschaft und Landeskunde	252
LITERATUR	
Halyna Bokšan’ Die Mythenwelten der Romane “Začarovani muzykanty” von Halyna Pahutjak und “Nimyj boh” von Jurki Vainonen	262
Olena Burjak Das künstlerisch-philosophische Konzept Bohdan-Ihor Antonyčs	270
Ihor Vasylyšyn Rainer Maria Rilkes Welt in den Werken ukrainischer Emigrationsschriftsteller (der existenzielle Diskurs)	279
Oleksij Vertij Die ästhetisch entwickelte Persönlichkeit in den ethnographischen Studien Ivan Chlantas	291
Andrij Hurduz Das Virtualisierungsparadigma der legendär-mythologischen Gestalt in der ukrainischen Literatur als Innovationsvorteil (Minotauros)	301
Natalija Horbač “Ich beneide alle, die Wörter haben ... “: das Motiv des Schweigens in Werken über die totalitäre Vergangenheit	308

Alla Demčenko Motive Becketts in den Dramen Neda Heždanas: Warten auf Godot	318
Roman Dubrovs'kyj Das Phänomen des Todes in der modernen ukrainischen Militärprosa	326
Jaroslava Zujenko Das Glossar als narrative Oberkategorie in L. Kononovyčs Roman "Thema für die Meditation"	336
Olesja Lazarenko Elizabet Kottmayer – die deutsche Stimme der ukrainischen Poesie in der Nachkriegszeit	346
Natalija Lebedynceva Das Territorium des Traumas in Svitlana Povaljajevas Gedichtsammlung "Nach der Krim"	355
Svitlana Lens'ka Kyjiver Neoklassiker in Hryhorij Kostjuks Memoiren	363
Artur Malynovs'kyj Jahrmarkt – Handel – Austausch als Rahmen für das soziale Rollenverhalten in der Geschichte von H. F. Kvitka-Osnov"janenko	372
Valentina Musij Die Poetik der Dualität in Andrij Ljubkas Roman "Tvij pohljad, Čio-Čio-San"	381
Valentyna Nikolajenko "... Gott auch über dem Abgrund der Hölle sehen können": Literarische Dimensionen der Erlösung in der modernen ukrainischen Literatur über den Holocaust	389
Vira Prosalova Literarische Revision in der Ära der Postmoderne: Versuche, Klassiker von den Podesten zu werfen oder sie zu übertreffen	398

Ol'ha Punina

Motivation und Selbstaktualisierung der kreativen
Persönlichkeit bei Vasyl' Stus 407

Vladlena Russova

Natalka Doljaks Roman "De trava zeleniša" im Kontext
ihrer Emigrantenprosa 415

Valentyna Sajenko

"Malerische Musikalität" oder Synästhesie
in Lina Kostenkos System der Poetik 422

Ol'ha Smol'nyc'ka

Vira Vovk und Natalena Koroleva: Schaffensparallelen 445

Andrij Čuj

"Sagt ihr alles: wie ich mich nach ihr sehnte ..."
(Poesie und Ästhetik der Liebeslyrik P. Karmans'kyjs) 459

Natalja Čuchonceva

Kulturologische und psychoanalytische Diskurse
in den Romanen "Im'ja rosy" von Umberto Eco
und "Tini znykomi" von Valerij Ševčuk 472

BILDUNG UND KULTUR**Svitlana Bojko**

Dialog der Kulturen: Lehrplan für Samstags-
und Sonntagsschulen der ukrainischen Diaspora
"Ich und die Ukraine" außerhalb der Ukraine 480

Lidija Bondarenko

Halyna Pahutjaks Roman "Korolivstvo" als kulturologische
Modifikation der Fantasie: Der methodische Aspekt 492

Nina Brechunec'

Die Rolle der Staatlichen Pädagogischen
Hryhorij-Skovoroda-Universität in Perejaslav-
Chmel'nyc'kyj bei modernen Ausbildungsprozessen 500

Svitlana Vdovyč

Psychologische Aspekte der ästhetischen Erziehung
künftiger Fachleute 510

Oksana Vysoven' Das synergistische Modell des religiösen Lebens der protestantischen Gemeinschaften in der sowjetischen Ukraine in den späten 50–70er Jahren des 20. Jh.s	518
Iryna Hončarenko Virtuelle Mobilität bei der Entwicklung der Sprachkompetenz von Studierenden	529
Violetta Dutčak Die Bandura-Kunst als Bestandteil der Kultur der ukrainischen Diaspora des 20. – Anfang des 21. Jh.s	536
Tetjana Zubenko Projektaktivitäten bei der Organisation des Kulturdialogs an Hochschulen	545
Hanna Karas' Ukrainische Sänger in den interkulturellen Kommunikationsprozessen in Großbritannien	552
Hirosi Kataoka Hochzeitsbrauch: Vergleich der ukrainischen und japanischen Folklore	563
Larysa Korž-Usenko Zu den Ursprüngen der Weiterbildung in der Ukraine: Die Erfahrung der Volksuniversitäten am Anfang des 20. Jh.s	568
Natalija Kostjuk, Svitlana Teterja Kobza- und Bandurakunst in der zweiten Hälfte des 20. – Anfang des 21. Jh.s (auf der Grundlage von Feldstudien)	581
Nadija Kukuza Genre- und Formspezifik der Realisierung des künstlerischen Wortes in der Bühnenkunst der ukrainischen Diaspora in der zweiten Hälfte des 20. Jh.s	590
Andrij Lytvyn, Larysa Rudenko Moderne Berufsausbildung in der Ukraine: Wege der Modernisierung	597

Ihor Nabytovyč Ivan Truš und Olena Kul'čyc'ka im schöpferischen Raum Darija Vikons'kas	604
Tetjana Ostapčuk Das Löschen der Grenzen im kulturellen Gedächtnis der Südukraine	614
Tetjana Prokopovyč Kazymyr Ljubomyrs'kyj: Kompositionsschaffen an der Grenze der Kulturen	621
Olesja Slyžuk "Eintauchen" in den Text eines künstlerischen Werkes im Unterricht für moderne ukrainische Literatur für Jugendliche	629
Kost' Čerems'kyj Die virtuelle Welt der traditionellen Kobza-Ausführung	637
GRUNDLAGEN DER UKRAINISCHEN NATIONALEN IDENTITÄT	
Sajeb Amljech, Maryna Nabok Die Idee der Geschlechtes in den ukrainischen Volksdumen des Sklavenzyklus und in der arabischen Folklore	650
Viktorija Bedlins'ka, Oleksij Bedlins'kyj Vermischung als Faktor des Erwachens, der Dynamik und des Erlöschens der Energie der Leidenschaft	664
Anatolij Burdejnyj Antal Satmari – Promoter des ukrainischen Liedes in Ungarn und in den Ländern des Ostblocks	675
Tetjana Getc Die ukrainische Predigt der zweiten Hälfte des 17. Jh.s als Dialog der Traditionen, Kulturen und Konfessionen	681
Olena Moroz Die Ausprägung der national-religiösen Identität in den Werken orthodoxer Volyner Akteure Ende des 19. Jh.s	693

Ljubov Otroško

Der Einfluss der Diaspora auf die Entstehung
und Entwicklung der ukrainischen Nationalkultur
(Mitte der 80-er - Mitte der 90-er Jahre des 20. Jh.s)

704

Roman Oficyns'kyj

Der berühmte Schriftsteller und Lyriker Stepan Sabol
über die ukrainische Prjašivščyna
in den 1940-er - 1970-er Jahren

716

Jurij Fihurnyj

Das ukrainische ethnokulturelle Ganze als Grundlage
der ukrainischen nationalen Identität

725

Ol'ha Šakurova

Die Gesamtheit der historischen Herkunft der Ukrainer als
wesentlicher Faktor der ukrainischen nationalen Identität

735

Ol'ha Jablons'ka

Zur Frage nach der Methodologie der nationalen Literatur:
B. Ol'chivs'kiyjs Historiosophie

745

Žanna Jankovs'ka

Die Reichweite des Bildes 'Haus' in den Kurzgeschichten
von Hryhor Tjutjunyk

754

TEILNEHMER DER KONFERENZ

765

ЗМІСТ**Передмова****МОВА****Олег Андрішко**

Зрошення-назви залізничних станцій, роз'їздів,
платформ тощо 24

Ірина Бабій

Авторські неологізми як компонент письменницького
ідіостилю (на матеріалі творів Василя Барки) 32

Галина Бачинська

Щодо образно-семантичної прагматики заголовків
прозових творів О. Вільчинського 39

Тетяна Біленко

Особливості автотермінології спортивного
руху (Формула 1) 47

Ірина Брага

“З далеким і скучним привітом до вас...”:
зачин як структурний компонент повсякденного
родинно-побутового листа 53

Галина Городиловська

Мюнхенський період у житті та діяльності
професора Ю. Шевельова 63

Тетяна Гуцуляк

Асоціативно-образні уявлення про козаків
і сфера дериваційних процесів української мови 74

Володимир Демченко

Мовні форми як маркери національної ідентичності:
небезпечні тенденції 88

Ірина Дудко

Про витоки ономасіологічної граматики 97

Анатолій Загнітко Мовносоціумна суб'єктно-суб'єктивна граматика: дискурсивний простір	105
Лариса Колібаба Продуктивні словотвірні моделі дієслів в українських наукових текстах початку XXI сторіччя	117
Віталій Максимчук Відонімна афіксоїдація як спосіб творення неологізмів у футбольному дискурсі	130
Ірина Ментинська Термінологізація та детермінологізація українських комп'ютерних термінів	143
Оксана Микитюк Терміни <i>гуманітаризм, пацифізм, анархізм</i> у системі державотвірних ідей Дмитра Донцова	151
Лілія Москаленко Полинь, голос, в Україну (за матеріалами фонозаписів українських військовополонених часів Першої світової війни в Австрії) – II	162
Лариса Садова Динаміка іменника села Борисковичі 1824–2019 рр.	171
Татьяна Сивова Колористическое пространство повести К. Г. Паустовского “Тарас Шевченко”	188
Людмила Томіленко Військова лексика в тлумачній лексикографії української літературної мови	200
Любов Умрихіна Імперативні інфінітивні речення: функційно-семантичний аспект	208
Ірина Фаріон Динаміка змісту законодавчого поля української мови (1989–2003 рр.)	216

Любов Фроляк

До питання про мову регіональних варіантів
української балади “Ой у полі жито” 227

Олег Чирков

Російщення українців триває
(на прикладі роботи вебпорталу “ukr.net”) 239

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА**Вероніка Городецька, Наталія Малюга**

Фонова лексика української мови як складова
лінгвокраїнознавчої підготовки іноземних студентів 252

ЛІТЕРАТУРА**Галина Бокшань**

Міфосвіти романів “Зачаровані музиканти”
Галини Пагутяк і “Німий бог” Юркі Вайнонена 262

Олена Буряк

Художньо-філософська концепція
Богдана-Ігоря Антонича 270

Ігор Василюшин

Світ Райнера-Марії Рільке у творчості українських
поетів-емігрантів (екзистенціальний дискурс) 279

Олексій Вертій

Естетично розвинута особистість у народознавчих
дослідженнях Івана Хланти 291

Андрій Гурдуз

Віртуалізаційна парадигма легендарно-міфологічного
образу в українській літературі
як інноваційна перевага (Мінотавр) 301

Наталія Горбач

“Я заздрю всім, у кого є слова...”: мотив мовчання
у творах про тоталітарне минуле 308

Алла Демченко

Беккетівські мотиви у драмах Неди Нежданої:
в очікуванні Годо 318

Роман Дубровський Феномен смерті в сучасній українській військовій прозі	326
Ярослава Зуєнко Глосарій як нарративна надкатегорія в романі Л. Кононовича “Тема для медитації”	336
Олеся Лазаренко Елізабет Коттмаєр – німецький голос української поезії повоєнного часу	346
Наталія Лебединцева Територія травми в поетичній збірці Світлани Поваляєвої “Після Криму”	355
Світлана Ленська Київські неокласики у мемуаристиці Григорія Костюка	363
Артур Малиновський Ярмарок – торг – обмін як фрейм соціально-рольової поведінки у повісті Г. Ф. Квітки-Основ’яненка	372
Валентина Мусій Поетика двійництва у романі Андрія Любки “Твій погляд, Чіо-Чіо-сан”	381
Валентина Ніколаєнко “...Вміти побачити бога навіть над безоднею пекла”: літературні виміри рятівництва в сучасній українській літературі про голокост	389
Віра Просалова Літературна ревізія в постмодерну добу: спроби скинути класиків із постаментів чи перевершити їх	398
Ольга Пуніна Мотивація і самоактуалізація творчої особистості Василя Стуса	407
Владлена Руссова Роман “Де трава зеленіша” Наталки Доляк у контексті її прози про емігрантів	415

Валентина Саєнко “Мальовнича музичність”, або синестезія в системі поетики Ліни Костенко	422
Ольга Смольницька Віра Вовк і Наталена Королева: паралелі творчості	445
Андрій Чуй “Скажіть їй все: як я тужив за нею...” (поетика й естетика любовної лірики П. Карманського)	459
Наталя Чухонцева Культурологічні та психоаналітичні дискурси у романах “Ім’я рози” Умберто Еко та “Тіні зникомі” Валерія Шевчука	472
ОСВІТА ТА КУЛЬТУРА	
Світлана Бойко Діалог культур: впровадження навчальної програми для суботніх і недільних шкіл українського зарубіжжя “Я і Україна” за межами України	480
Лідія Бондаренко Роман Галини Пагутяк “Королівство” як культурологічна модифікація фентезі: методичний аспект	492
Ніна Брехунець Роль ДВНЗ “Переяслав - Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” в сучасних освітніх процесах	500
Світлана Вдович Психологічні аспекти естетичного виховання майбутніх фахівців	510
Оксана Висовень Синергетична модель релігійного життя протестантських громад в радянській Україні наприкінці 50–70-х рр. ХХ ст.	518

Ірина Гончаренко Віртуальна мобільність у формуванні мовленнєвої компетентності студентів	529
Віолетта Дутчак Бандурне мистецтво як складова культури української діаспори ХХ – початку ХХІ століття	536
Тетяна Зубенко Проектна діяльність в організації діалогу культур у вищих навчальних закладах	545
Ганна Карась Українські співаки у процесах міжкультурної комунікації у Великій Британії	552
Хіросі Катаока Весільний обряд: порівняльний аспект в українському та японському фольклорі	563
Лариса Корж-Усенко До витоків безперервної освіти в Україні: досвід народних університетів початку ХХ століття	568
Наталія Костюк, Світлана Тетеря Кобзарство та бандурництво у другій половині ХХ – початку ХХІ ст. (за матеріалами польових досліджень)	581
Надія Кукуруза Жанрова і формотворча специфіка втілення художнього слова в сценічному мистецтві української діаспори 2 пол. ХХ сторіччя	590
Андрій Литвин, Лариса Руденко Сучасна професійна освіта України: шляхи модернізації	597
Ігор Набитович Іван Труш та Олена Кульчицька у творчому просторі Дарії Віконської	604
Тетяна Остапчук Стирання кодронів у культурній пам'яті півдня України	614

Тетяна Прокопович

Казимир Любомирський: композиторська творчість
на пограниччі культур 621

Олеся Слижук

“Занурення” в текст художнього твору на уроках
літературного читання сучасної української літератури
для підлітків 629

Кость Черемський

Віртуальний світ традиційного кобзарського
виконавства 637

**ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ****Сасб Амлех, Марина Набок**

Ідея роду в українських народних думах
невільницького циклу та арабському фольклорі 650

Вікторія Бедлінська, Олексій Бедлінський

Змішаномовність як фактор збудження, динаміки
та згасання пасіонарної енергії 664

Анатолій Бурдейний

Антал Сатмарі – пропагандист української пісні
в Угорщині і країнах східного блоку 675

Тетяна Гетц

Українська проповідь другої половини 17 ст. як діалог
традицій, культур, конфесій 681

Олена Мороз

Вияви національно-релігійної ідентичності у працях
православних діячів Волині кінця XIX століття 693

Любов Отрошко

Вплив діаспори на формування і розвиток української
національної культури (середина 80-х – середина
90-х років XX ст.) 704

Роман Офіцинський

Визначний письменник і клірик Степан Сабол
про українську Пряшівщину 1940-х – 1970-х років 716

Юрій Фігурний

Український етнокультурний комплекс – основа української національної ідентичності

725

Ольга Шакурова

Спільність історичного походження українців – вагомий фактор української національної ідентичності

735

Ольга Яблонська

До питання про методологію національної літератури: історіософія Б. Ольхівського

745

Жанна Янковська

Осяжність образу дому в новелах Григора Тютюнника

754

ВІДОМОСТІ ПРО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

765

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Світлана Вдович

(Україна)

У статті розглянуто психологічні аспекти естетичного виховання майбутніх фахівців. Доведено, що естетика, естетичне виховання та психологія мають багато точок дотику – вони вивчають особистість, її естетичні почуття, переживання, смаки, естетичну насолоду, естетичну діяльність, на основі яких формуються естетичний ідеал, естетична культура, естетичні знання, естетичні судження й естетичне сприйняття.

Ключові слова: естетика, естетичне виховання, професійна підготовка, психологія, фахівець.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF FUTURE SPECIALISTS' AESTHETIC EDUCATION

Svitlana Vdovych

The article is devoted to psychological aspects of future specialists' aesthetic education. It is proved that aesthetics, aesthetic education and psychology have much in common – they study personality, aesthetic feelings, perception, tastes, aesthetic pleasure, aesthetic activity which underlie the formation of aesthetic ideal, aesthetic culture, aesthetic knowledge, aesthetic judgment and aesthetic perception.

Key words: aesthetics, aesthetic education, professional education, psychology, specialist.

Естетичне виховання особистості майбутнього професіонала є актуальною проблемою сьогодення, яку намагаються розв'язати як філософи, педагоги, так і психологи. У педагогіці її досліджували Л. Аристова, В. Андрєєв, О. Дем'янчук, Д. Джола, А. Дорога, І. Зязюн, С. Мельничук, Н. Миропольська, Л. Масол, Ю. Пастухова, Г. Шевченко, А. Щербо, О. Щолокова й ін. Філософські основи естетичного виховання закладені у працях А. Алексюка, Т. Андрущенко, В. Бітаєва, Ю. Борєва, І. Гончарова, А. Капської, М. Киященка, В. Кудіна, В. Сухомлинського, В. Ядова. Психологічні аспекти формування естетичних смаків, переконань, переживань представлені у працях Б. Ананьєва, Д. Богоявленської, Л. Божович, Г. Ващенко, Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Давидова, Д. Ельконіна, А. Канарського, А. Ковальова, І. Кона, Г. Костюка, О. Леонтєєва, С. Рубінштейна, Н. Талізінної, Б. Теплова, Д. Узнадзе, П. Якобсона. Украї-

нські психологи Г. Балл, І. Бех, Т. Кириленко, В. Москалець, Н. Федорченко та інші також значну увагу приділили психологічному аналізу естетичного виховання особистості.

Естетика, естетичне виховання та психологія мають багато точок дотику – вони вивчають особистість, її естетичні почуття, переживання, смаки, естетичну насолоду, естетичну діяльність, на основі яких формуються естетичний ідеал, естетична культура, естетичні знання, естетичні судження й естетичне сприйняття.

Поняття *естетика* можна певною мірою вважати психологічним поняттям, адже грецьке *αισθητικός* означає *чуттєво пізнавальний*, тобто йдеться про такі психічні процеси, як відчуття, сприйняття, почуття, мислення, пізнання; а естетика як наука про прекрасне вивчає природу естетичної свідомості особистості.

У психології особистість є однією з головних категорій та водночас найсуперечливішою і найскладнішою. Саме тому існує так багато визначень цього поняття. Українські психологи С. Максименко та В. Соловієнко під особистістю розуміють “конкретний людський індивід з індивідуально виявленими своєрідними розумовими, емоційними, вольовими та фізичними властивостями” (Максименко, Соловієнко 2000, 36). Не менш важливою, на нашу думку, є естетична властивість особистості.

Психологи наполягають на соціальній сутності особистості, адже виникла вона і може розвиватися і вдосконалюватися лише в суспільстві, вбираючи в себе цінності й ідеали, у тому числі естетичні, того чи іншого оточення. Автори “Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах” вважають, що “естетичне ставлення школярів до світу, до різних видів мистецтва формується переважно під впливом стихійних факторів соціального оточення, зокрема засобів масової інформації, особливо телебачення” (Концепція... 2004), протистояти яким може і повинне художньо-естетичне виховання підростаючого покоління.

Особистість дитини, вихованця, студента, дорослої людини є об’єктом і суб’єктом виховання у педагогіці, важливою складовою якого є естетичне виховання, що формує та розвиває в особистості здатність відчувати та сприймати прекрасне, розуміти його сутність, а також за законами краси діяти, творити, змінювати себе й оточення, спілкуватися.

Сутність естетичного виховання є глибоко гуманістичною, оскільки, як зазначає В. Бітаєв, “гуманізація виступає явищем однопорядковим щодо естетичного виховання – процесу формування людської чуттєвості і цілісності людської особистості. Отже, шлях до гуманізму пролягає через культуру, а ще конкретніше – через естетичне виховання як виховання універсального світоставлення людини, що поєднує в собі і художнє, і моральне, являючи, таким чином, єдність істини, блага і краси людського буття. Спрямоване воно на формування в людини гуманістичних якостей, здатності відчувати і розуміти красу, жити за її законами” (Бітаєв 2004, 21).

На гуманістичній сутності естетичного виховання наголошував В. Сухомлинський, відводячи особливе місце категорії краси: “Виховуй в собі людську душу. Найголовніший засіб самовиховання душі – краса. Краса в широкому розумінні – і мистецтво, і музика, і душевні стосунки з людьми” (Сухомлинський 1977, 610). Краса, на його думку, відточує людяність. Якщо людина з дитинства виховується на красі, насамперед на хороших книжках, якщо в неї розвивається здатність до переживань, почуття замилювання, захоплення перед красою, то навряд чи можливо, щоб вона стала бездушною, розпусною. Краса, насамперед художні цінності, виховує витонченість природи, а чим тонша натура, тим гостріше людина сприймає світ і тим більше вона може дати світові (Сухомлинський 1977, 613). У “Листах до сина” видатний український педагог ХХ століття повчав: “З того часу, як людина стала людиною, з тієї миті, як вона задивилася на красу вечірньої зорі, вона почала вдивлятися в саму себе. Краса – це глибоко людське. Це радість нашого життя. Людина стала Людиною тому, що побачила глибину блакитного неба, мигтіння зірок, рожевий розлив вечірньої заграви, багряний захід сонця перед вітряним днем, мерехтіння марева над небокраєм, безкраю далечинь степів, сині тіні в березневих снігових заметах, журавлиний ключ у голубому небі, відбиття сонячних променів у міриадах крапель ранкової роси, сірі нитки дощу в похмурій осінній день, фіолетову хмаринку на куші бузку, ніжну стеблинку і голубий дзвіночок проліска – побачила і, вражена, пішла по землі, створюючи нову красу. Зупинись і ти в захопленні перед красою – і в твоєму серці розквітне благородство” (Сухомлинський 1977, 634).

Неабияку роль у формуванні здатності відчувати красу відіграє мистецтво. Г. Ващенко, досліджуючи психологічні основи впливу мистецтва на людину, порівнював його з впливом науки на розвиток особистості. “Як психологічно з’ясувати вплив мистецтва на людину? Це пояснюється, перш за все, тим, що дія мистецтва повніша, ніж дія науки. Остання діє переважно на розум людини, причому участь почуття як у процесі наукової творчості, так і в процесі сприймання наукового твору не завжди є бажаною. Оскільки ж почуття міцно зв’язане з волею і часто стає промотором останньої, то суто наукові твори рідко коли безпосередньо впливають на дії людини. Щоб наукова чи філософічна ідея стала діючим чинником у суспільному чи політичному житті народу, потрібно, щоб вона увійшла як складовий елемент у його світогляд і, таким чином, органічно злилася з психікою народу чи якоїсь групи його. Інший вплив на окрему людину і цілий нарід має мистецтво. Воно впливає на людину: на її мислення, почуття і волю. Особливо це треба сказати про мистецьку літературу, чи то буде мистецька проза чи поезія” (Ващенко 2000, 196–197). Друга перевага мистецтва над наукою з погляду впливу на психіку окремої людини й народу – це його більша доступність і легкість сприймання. Щоб читати і розуміти наукові твори, особливо ті, які написані сухою мовою (а таких серед наукових творів нового часу переважна більшість), треба мати відповідну, досить солідну, іноді й фахову підготовку. Крім того, саме читання

таких творів вимагає значного напруження думки і стомлює людину. Навпаки, більшість мистецьких творів сприймається, хоч і по-різному, не лише освіченими людьми, а й малоосвіченими і часто навіть неграмотними. Сприймання мистецького твору не вимагає великого напруження, не часто викликає втому і бажання припинити сприймання. Навпаки, мистецький твір іноді так захоплює людину, що вона не хоче припинити його сприймання. Читаючи цікаве оповідання чи роман, людина так захоплюється читанням, що через нього забуває навіть про сон і їжу. Ці міркування вченого слід враховувати, подаючи майбутнім фахівцям знання з тих чи інших навчальних дисциплін.

Мистецтво є визначальним у художньо-естетичному вихованні. Згідно з “Концепцією художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах”, мета художньо-естетичного виховання “полягає в тому, щоб у процесі сприймання, інтерпретації творів мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності формувати в учнів особистісно-ціннісне ставлення до дійсності та мистецтва, розвивати естетичну свідомість, загальнокультурну і художню компетентність, здатність до самореалізації, потребу в духовному самовдосконаленні” (Концепція... 2004).

Інтеграція навчальних, виховних і розвиваючих аспектів дозволяє збагатити емоційно-естетичний досвід, сформувану культуру почуттів, розвинути загальні та художні здібності, художньо-образне мислення, універсальні якості творчої особистості; виховати в учнів естетичне ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядні уявлення та ціннісні художні орієнтації, розуміння ними зв'язків мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема із сучасною технікою, засобами масової інформації; виховати здатність сприймати й інтерпретувати художні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки й оцінки; розширити і збагатити художньо-естетичний досвід, опанувати художніми вміннями та навичками в практичній діяльності, сформувану художню компетентність – здатність керуватися набутими художніми знаннями та вміннями, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній діяльності згідно з універсальними загальнолюдськими естетичними цінностями та власними духовно-світоглядними позиціями; сформувану систему знань і уявлень про сутність, види та жанри мистецтва, особливості художньо-образної мови мистецтв – музичного, візуального, хореографічного, театрального, екранного; виховати художні інтереси, смаки, морально-естетичні ідеали, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні відповідно до індивідуальних можливостей та вікових етапів розвитку, формувати навички художньої самоосвіти та самовиховання (Концепція... 2004).

Естетична сфера особистості досить широка, вона охоплює не лише почуття, а й інтелект і активність людини, тобто є цілісною сферою – естетичним життям у всьому його розмаїтті. Естетичний досвід набувається завдяки складній психічній праці над естетичними переживаннями, які сприяють естетичному мисленню й естетичній творчості.

Естетичні смаки, переживання, почуття, судження, сприйняття, ідеали, культура не є вродженими, вони розвиваються з раннього дитинства і залежать від соціального оточення, виховання та діяльності. Естетичне середовище, в якому живе й формується людина, безумовно, впливає на її переживання і почуття, а отже, сприяє її найкращому естетичному розвитку. В. Сухомлинський зазначав: “Споглядання і слухання, переживання побаченого і почутого – це перше вікно у світ краси” (Сухомлинський 1977, 48).

Нині надзвичайно актуальним є наповнення навколишнього простору особистості, яка формується, естетичним компонентом, адже агресивне навколишнє середовище, передусім засоби масової комунікації, впливає надзвичайно сильно, руйнуючи справжні цінності реального життя. “Поряд зі справжнім мистецтвом, що підносить людину над матеріальним, зокрема тваринним світом, існувала й існує творчість, що під мистецькими формами заховує антимистецький зміст. Тим часом коли справжнє мистецтво у тій або іншій формі відбиває ідею краси, псевдомистецтво відбиває ідеї спотворення, аморальності”, – зазначав у середині минулого століття Г. Ващенко (Ващенко 2000, 199–200). ХХІ століття принесло нові загрози, пов’язані з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій: пропаганда насилля та жорстокості, порнографія тощо.

Протистояти цим впливам, збагачувати культурний простір людини може естетичне виховання та художня творчість (музична, хореографічна, образотворча, літературна, театральна тощо). Це не означає, що всі мають стати співаками, композиторами, танцюристами, акторами, художниками, письменниками чи поетами. Естетичний розвиток особистості дає набагато більше – здатність по-іншому дивитися на світ, можливість обирати, на що витратити свою увагу та час, яких цілей досягати в житті. Естетичні переживання чи естетична діяльність можуть стати для особистості потужним енергетичним ресурсом чи джерелом натхнення, які дозволятимуть підтримувати життєвий баланс, легко долати труднощі та невдачі, знаходити нові ідеї та постійно розвиватися.

І естетика, і психологія досліджують проблему творчості й особливості творчої особистості. В естетичному вихованні неабияку роль відіграють відчуття, сприйняття, мислення, емоції, почуття, воля, інтуїція, уява та фантазія, які є основними поняттями в психології. Такі поняття, як *катарсис*, *калокагатія*, *емпатія*, *ідентифікація*, *сенситивність*, дозволяють зрозуміти з точки зору психології особливості сприйняття творів мистецтва, художньої творчості, творчих особистостей, пізнати такі феномени, як здібність, обдарованість, талановитість і геніальність, а також механізми естетичного виховання. Водночас, суто естетичні поняття, такі, як *краса*, *гармонія*, *ідеал*, та проблеми, пов’язані з ними, нині стають предметом вивчення психологів.

Катарсис (давньогрецьке *κάθαρσις* – піднесення, очищення, оздоровлення) – це очищення душі та виховання людини під час сприйняття й естетичного переживання творів мистецтва. У давньогрецькій естетиці цим

поняттям позначали естетичний вплив мистецтва на людину. Цей термін мав кілька значень: релігійне – очищення духу через душевні переживання; етичне – піднесення розуму людини, облагородження її почуттів; фізіологічне – полегшення після дуже сильного напруження органів відчуттів; медичне – звільнення тіла від чогось шкідливого. Пізніше гедоністи розглядали катарсис як сприйняття найвищого естетичного переживання безпосередньо задля отримання задоволення. Сучасні психологи використовують цей термін на позначення процесу вивільнення психічної енергії або емоційного розвантаження, який сприяє зменшенню тривожності, фрустрації, конфлікту, кращому розумінню самого себе.

Калокагатія (давньогрецьке *καλοκαγαθία* – прекрасний і добрий) – ідеальне, гармонійне поєднання в людині фізичної краси та морально-духовних якостей – ідеал (фізичний, соціально-політичний, педагогічний, етичний, естетичний) виховання людини. Сформована на таких засадах особистість є носієм суспільного блага, а отже – втіленням прекрасного. Естетичне виховання майбутніх фахівців повинно охоплювати всі сфери діяльності особистості (навчання, працю, побут, відпочинок) і ґрунтуватися на єдності професійного, розумового, морально-етичного, фізичного й естетичного самовдосконалення.

Емпатія (англійське *empathy*) – здатність до співпереживання, співчуття, яке дозволяє зрозуміти іншу людину, її почуття, психічні стани й відносини. Дослідники розглядають також поняття *естетична емпатія* – “здатність глибоко входити у світ уявних ситуацій, *вчуватися* у світ інших людей, реальних або уявних” (Матюх 2015, 207), “чуттєве розуміння художнього об’єкта, який є джерелом естетичного задоволення” (Орбан-Лембрик 2005, 215), яка притаманна творчим особистостям. Здатність до співпереживання та співчуття особливо актуальні для майбутніх фахівців сфери *людина – людина*.

Ідентифікація (латинське *identifico*) – порівняння чи уподібнення особистості з іншими людьми чи групою людей на основі емоційного зв’язку з ними, що допомагає їй опанувати різні види діяльності, засвоювати прийняті в суспільстві або групі норми поведінки, стандарти, цінності, соціальні ролі й установки. Ідентифікація є необхідною умовою і найважливішим механізмом соціалізації, входження людини в культуру. В становленні майбутніх фахівців важливою є професійна ідентифікація, яка дозволяє, усвідомивши свою приналежність до тієї чи іншої професії, об’єднатися з відповідною професійною групою, перейнявши необхідні професійні характеристики, що сприятиме ефективному виконанню професійних обов’язків та особистісному становленню і розвитку.

Сенситивність (латинське *sensus* – почуття, відчуття) – здатність відчувати та реагувати на зовнішні впливи, емоційна чутливість до подій, до психічних станів інших людей, їхньої поведінки, цінностей і прагнень. Естетичне виховання передбачає, передусім, розвиток спостережницької сенситивності. Сформована сенситивність є важливою професійною якістю будь-якого фахівця, оскільки дозволяє відчувати, тобто бачити і чути іншу

людину, та на основі цього розуміти її почуття, думки і передбачати поведінку, що сприятиме ефективному налагодженню співпраці, уникненню конфліктних ситуацій, створенню позитивного клімату в колективі.

Естетичне виховання – це не лише здатність відчувати і сприймати прекрасне, слідувати за законами краси, створювати художні твори. Не менш важливою є естетика спілкування. Сформовані у майбутніх фахівців емпатія, ідентифікація та сенситивність сприятимуть налагодженню позитивних взаємин у студентській чи учнівській групах, а в подальшому – у трудовому колективі.

Отже, окрім професійної підготовки, майбутні фахівці у закладах освіти повинні отримати знання про сутність естетичного, про мистецтво, про світову і вітчизняну культурну спадщину; сформувані власні естетичні погляди, уявлення, переконання й естетичний смак; розвинути свої творчі здібності (літературні, художні, музичні, хореографічні, театральні та ін.); творчо працювати у художніх студіях, гуртках, брати участь у майстер-класах і художній самодіяльності. Учнівську та студентську молодь варто активно залучати до бесід чи лекцій про мистецтво, його історію і розвиток, відвідування театрів, музеїв, концертів, художніх виставок, фотовиставок, творчих вечорів, до аналізу творів мистецтва й естетичних явищ, виконання естетичних завдань, творення мистецтва тощо. Потужними засобами у цьому процесі є твори мистецтва, природа, розумова та фізична праця, навколишнє середовище, у тому числі освітнє, будь-які навчальні дисципліни, передусім гуманітарні. Ефективності естетичного виховання сприяє використання інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють, не виходячи з дому, використовуючи Інтернет, ознайомитися з шедеврами мистецтва, кращими літературними творами, визначними пам'ятками культури. З цією метою також можуть активно використовуватися різноманітні програми Windows: Power Point, Media Player, Video Converter, Adobe Audition та ін.

Таким чином, естетичне виховання відіграє важливу роль у професійному становленні майбутніх фахівців. Сформовані у фахівця естетичні смаки, судження та ідеали можуть стати вагомим підґрунтям його ефективної професійної діяльності, дозволять йому стати успішним, творчо підходити до виконання професійних обов'язків, налагодити гармонійні взаємини з колегами по роботі та в особистому житті. Отже, естетичне виховання є фундаментом життєвої та професійної діяльності людини.

Бітаєв, В. (2004). *Естетичне виховання і гуманізація особи*. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук. Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля.

Ващенко, Г. (2000). *Виховна роля мистецтва*. У кн.: *Твори. Т. 4: Праці з педагогіки та психології*. “Школяр” – “Фада” ЛТД. Київ. С. 196–197.

Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004). Електронний ресурс:

https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v1_11290-04 [Дата останнього доступу 04.09.2019].

Максименко, С., Соловієнко, В. (2000). *Загальна психологія*. МАУП. Київ.

Матюх, Т. (2015). *Художня емпатія як визначальний чинник людської творчості*. У кн.: *Духовно-моральнісні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації*. Збірник наукових робіт. У 2 ч. Ч. 2. НТУ “ХПІ”. Харків. С. 205–209.

Орбан-Лембрик, Л. (2005). *Соціальна психологія*. Академвидав. Київ.

Сухомлинський, В. (1977). *Листи до сина*. У кн.: *Вибрані твори*. В 5-ти т. Т. 3 *Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина*. Радянська школа. Київ. С. 583–657.

Сухомлинський, В. (1977). *Серце віддаю дітям*. У кн.: *Вибрані твори*. В 5-ти т. Т. 3 *Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина*. Радянська школа. Київ. С. 9–279.

**I. – X. INTERNATIONALE ONLINE-KONFERENZ DER UKRAINISTIK
«DIALOG DER SPRACHEN – DIALOG DER KULTUREN.
DIE UKRAINE AUS GLOBALER SICHT»**

OKTOBER 2010 – OKTOBER 2019

**I – IX МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
«ДІАЛОГ МОВ – ДІАЛОГ КУЛЬТУР. УКРАЇНА І СВІТ»**

- Sektionen mit den Themenschwerpunkten:
 - Sprache
 - Literatur
 - Bildung
 - Kultur
 - Grundlagen der ukrainischen nationalen Identität
 - Ukrainisch als Fremdsprache
- Projekt- / Beitragswettbewerb
- Podiumsgespräch
- Veröffentlichung des Jahrbuches der Konferenz

Personenkreis der Teilnehmer:

Sprach- und Literaturwissenschaftler, Ukrainisten, Nachwuchswissenschaftler, Dozenten, Methodenforscher, Kulturwissenschaftler sowie Vertreter von wissenschaftlichen Einrichtungen und gesellschaftlichen Organisationen, die sich mit der Erforschung, Verbreitung und der Förderung der ukrainischen Sprache, Literatur und Kultur in der Ukraine und darüber hinaus beschäftigen.

Organisatoren:

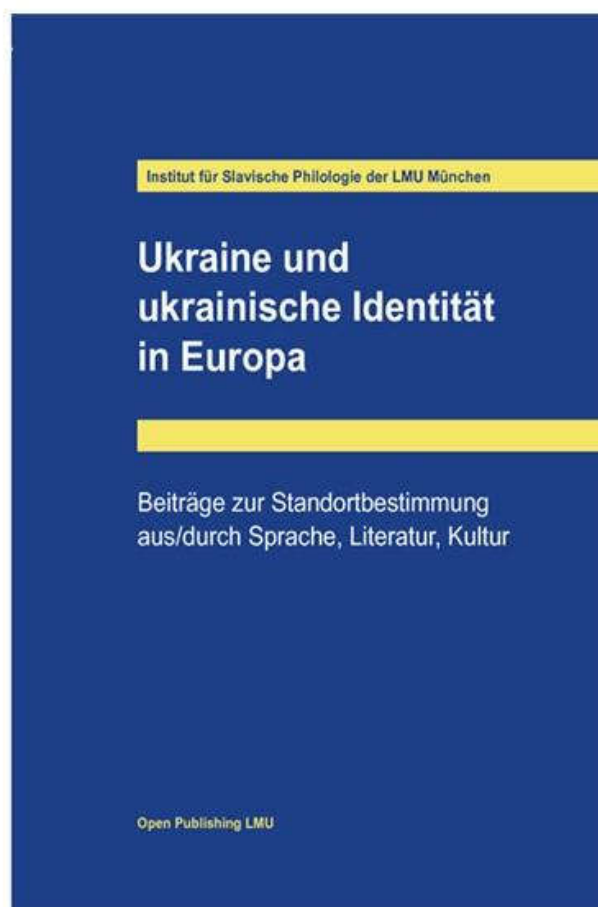
**INSTITUT FÜR SLAVISCHE PHILOLOGIE
LUDWIG-MAXIMILIANS-UNIVERSITÄT MÜNCHEN**

<http://www.ukrainistik-konferenz.slavistik.lmu.de/>

**UKRAINISCH >>>
DEUTSCHES
SPRACHENJAHR
2017/2018**

**УКРАЇНА ТА УКРАЇНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ В ЄВРОПІ
КРІЗЬ ПРИЗМУ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ ТА КУЛЬТУРИ**

**Herausgegeben von
Olena Novikova, Oleksandr Pronkevych, Leonid Rudnyc'kyj, Ulrich Schweier**

readbox unipress · Open Publishing LMU

**ISBN 978-3-95925-047-4 (Druckausgabe)
978-3-95925-048-1 (elektronische Version)**

Gefördert durch die *Münchener Universitätsgesellschaft*
und das Institut für Slavische Philologie der LMU München

**INSTITUT FÜR SLAVISCHE PHILOLOGIE
LUDWIG-MAXIMILIANS-UNIVERSITÄT MÜNCHEN**

*Die Sprache ist der Spiegel einer Nation;
wenn wir in diesen Spiegel schauen, so kommt uns
ein großes treffliches Bild von uns selbst daraus entgegen.*
Friedrich Schiller

**INTERNATIONALES ZENTRUM FÜR UKRAINISCH
ALS FREMDSPRACHE**

Eine virtuelle Brücke, die alle Interessenten und Engagierten verbindet

<http://www.ukrainisch-zentrum.slavistik.lmu.de/>

Віртуальний міст, який поєднує всіх небайдужих і зацікавлених

МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

*Мова – це дзеркало нації.
Коли ми дивимося у це дзеркало,
нам являється великий істинний образ нас самих.*
Фрідріх Шіллер

**ІНСТИТУТ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
УНІВЕРСИТЕТ ЛЮДВІГА-МАКСИМІЛІАНА, М. МЮНХЕН**

Schiller, F., Sämtliche Werke, München 1960, Bd. 1, S. 474 f.

НЕЗАБАРОМ:

колективна монографія

«СИЛЬНІ ЖІНКИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І ОБРАЗ НОВОЇ ЄВРОПИ»

В уяві людини ХХІ століття Середньовіччя постає чимось далеким і майже забутим. Але насправді воно виявляється інтегрованим у сьогодення. Історії людей, які жили в ті далекі часи, продовжують доходити до нас, як світло далеких зірок. Опоетизовані і почасти міфологізовані, вони зберігають актуальність унаслідок прихованого в них загальнолюдського сенсу, вічних морально-етичних цінностей. Саме так відбувається і з образами видатних жінок, які жили багато століть тому. Серед них одне з чільних місць посідають, зокрема, дочка київського князя Ярослава Мудрого Анна, яка стала королевою Франції, її дочка Свята Едігна з невеликого містечка Пух під Мюнхеном й українка Анастасія Лісовська – Роксолана. Історія зберегла імена багатьох інших видатних жінок середньовічної Європи. Їхні постаті були не тільки заново відкриті упродовж останніх десятиліть, але й стали невід'ємною частиною сучасних ідеологій і повсякденних практик, які формують образ нової об'єднаної Європи.

ПРОЕКТ

Інституту слов'янської філології університету імені Людвіга-Максиміліана (Мюнхен, Німеччина),
Кафедри україністики Варшавського університету,
Інституту філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна)